Regionų apygardos administracinio teismo sprendimas

2016-04-19, bylos Nr. I-5654-790/2016

Teismas: Regionų apygardos administracinis teismas
Dokumentas: Sprendimas
Data: 2016-04-19
Bylos Nr.: I-5654-790/2016
Teisminio proceso Nr.: 3-61-3-00302-2016-7
Bylos rūšis: administracinė byla

Administracinė byla Nr. I-5654-790/2016
Proceso Nr. 3-61-3-00302-2016-7
Procesinio sprendimo kategorija: 15.2.3.2, 3.21 (S)

VILNIAUS APYGARDOS ADMINISTRACINIS TEISMAS
SPRENDIMAS
LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU
2016 m. balandžio 19 d.
Vilnius

Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėjas Marius Bajoras rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjo Č. S. (Č. S.) skundą atsakovui Lietuvos valstybei, atstovaujamai Lukiškių tardymo izoliatoriaus-kalėjimo, dėl neturtinės žalos atlyginimo priteisimo ir

Aprašomoji dalis

nustatė:

pareiškėjas Č. S. (Č. S.) skundu (b. l. 1–2) kreipėsi į teismą, prašydamas iš atsakovo Lietuvos valstybės, atstovaujamos Lukiškių tardymo izoliatoriaus-kalėjimo (toliau – Lukiškių TI-K), priteisti 10 000 Eur neturtinės žalos atlyginimą. Pareiškėjas skunde nurodė, kad jis Lukiškių TI-K buvo laikomas nuo 2013-11-13 iki 2014-12-18 kamerose, kurių plotas buvo per mažas, neatitiko teisės aktais nustatytų reikalavimų. Naudojantis sanitariniais įrenginiais jam nebuvo užtikrinamas privatumas. Kamerose trūko dienos šviesos, nes langai buvo purvini, o dirbtinis apšvietimas buvo per silpnas. Kamerose buvo tarakonų ir kitų vabzdžių. Nebuvo įrengta tinkamo stalo, prie kurio užtektų vietos atsisėsti visiems kameroje laikomiems asmenims, dėl to tekdavo valgyti atsistojus ir atšalusį maistą. Nebuvo įrengta spintelių daiktams susidėti. Teigė, kad neturėjo galimybės išsiplauti drabužių. Kamerose buvo šalta, nebuvo ventiliacijos, iš sanitarinio mazgo sklido nemalonus kvapas, nebuvo įrengta pareigūnų iškvietimo mygtuko. Teigė, kad kalinimo sąlygos prilygo kankinimui. Patirtą neturtinę žalą įvertino 10 000 Eur.

Atsakovo atstovas Lukiškių TI-K su pareiškėjo skundu nesutiko, prašė jį atmesti kaip nepagrįstą (b. l. 14–22). Nurodė, kad pareiškėjas Lukiškių TI-K buvo laikomas su pertraukomis laikotarpiu nuo 2013-07-22 iki 2014-12-18. Atsakovo atstovas teigė, kad Lukiškių TI-K stengiasi kiek įmanoma mažinti neigiamą laikymo sąlygų poveikį, sudarydamas galimybes pasivaikščioti kiemelyje, pasinaudoti sporto kiemeliu, biblioteka, koplyčia, kamerose įrengta kabeline televizija, taip pat naudotis socialinės reabilitacijos specialistų teikiama pagalba bei programomis. Nurodė, kad Lukiškių TI-K administracija negali įtakoti suimtųjų ir nuteistųjų atvykstančiųjų bei esančių įstaigoje skaičiaus. Atsiradus galimybei, nuteistieji, kurių laikymo sąlygos ne visiškai atitinka nustatytus reikalavimus, perkeliami į laisvesnes kameras. Iš suimtųjų ir nuteistųjų Lukiškių TI-K administracija nuolat

reikalauja palaikyti švarą kamerose, tam jiems išduodamas reikalingas inventorius, taip pat yra sudaryta paslaugų teikimo sutartis vabzdžių ir graužikų naikinimo darbams, patalpų priežiūrai ir profilaktiniams darbams atlikti. Remontas kamerose atliekamas pagal iš anksto sudarytą planą, esamus materialinius, finansinius ir darbo resursus. Dėl pakankamai mažo kamerų ploto ne visada įmanoma įrengti daugiau papildomų spintelių, lentynų, taburečių ir kitų baldų, stalai įrengiami tokio dydžio, kad tilptų kamerose, daugelis asmenų naudoja medinę spintelę kaip stalą ir tokiu būdu visi kameroje gali valgyti atsisėdę. Tualetas kamerose nuo gyvenamojo ploto yra atskirtas 1,5 metro aukščio sienele, kameros vėdinamos natūraliu būdu per langus, langai Lukiškių TI-K tam yra pritaikyti. Sudaromos sąlygos skalbti ir džiovinti apatinius ir viršutinius drabužius. Patalynė išduodama laikantis nustatytų normų. Pareigūnai teisės aktų nustatyta tvarka nuolat stebi suimtuosius ir nuteistuosius, su jais bendrauja laikydamiesi nustatytų reikalavimų bei bendrųjų mandagumo ir etikos principų. Teigė, kad pareiškėjo nurodytas neturtinės žalos dydis nėra grindžiamas jokiais įrodymais.

Motyvuojamoji dalis

Skundas iš dalies tenkintinas.

Nagrinėjamoje administracinėje byloje pareiškėjas kelia ginčą dėl atsakovo Lietuvos valstybės civilinės atsakomybės, vykdant jo suėmimą Lukiškių TI-K laikotarpiu nuo 2013-11-13 iki 2014-12-18. Vadovaujantis atsakovo atstovo pateiktais duomenimis, pareiškėjas Lukiškių TI-K buvo laikomas suimtas nuo 2013-07-22 iki 2014-12-18 (b. l. 14–15). Teismas pagal Lietuvos teismų informacinės sistemos „LITEKO“ duomenis nustatė, kad pareiškėjas dėl netinkamų jo laikymo sąlygų Lukiškių TI-K laikotarpiu nuo 2013-07-22 iki 2013-11-12 jau buvo kreipęsis į Vilniaus apygardos administracinį teismą, administracinė byla Nr. I-3988-189/2014 išnagrinėta, joje priimtas teismo sprendimas yra įsiteisėjęs. Todėl šioje administracinėje byloje pareiškėjo skundo reikalavimai bus nagrinėjami jo laikymo Lukiškių TI-K laikotarpiu nuo 2013-11-13 iki 2014-12-18.

Viešojo administravimo įstatymo 42 straipsnio 1 dalis nustato, kad turtinė ir neturtinė žala, atsiradusi dėl viešojo administravimo subjektų neteisėtų aktų, atlyginama Civilinio kodekso (toliau – CK) ir kitų įstatymų nustatyta tvarka. CK 6.271 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad žalą, atsiradusią dėl valstybės valdžios institucijų neteisėtų aktų, privalo atlyginti valstybė iš valstybės biudžeto, nepaisydama konkretaus valstybės tarnautojo ar kito valstybės valdžios institucijos darbuotojo kaltės. Valstybės civilinė atsakomybė pagal CK 6.271 straipsnio 1 dalį atsiranda esant trims būtinoms sąlygoms: 1) neteisėtiems veiksmams (CK 6.246 straipsnis); 2) priežastiniam ryšiui tarp neteisėtų veiksmų ir atsiradusios žalos (CK 6. 247 straipsnis); 3) teisės pažeidimu padarytai žalai (CK 6.249 straipsnis).

Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 3 straipsnis nustato, kad niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį jo orumą elgesį arba būti taip baudžiamas. Pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 21 straipsnio 3 dalį draudžiama žmogų kankinti, žaloti, žeminti jo orumą, žiauriai su juo elgtis, taip pat nustatyti tokias bausmes. Suėmimo vykdymo įstatymo 5 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta fundamentali žmogaus teisių apsaugos nuostata, jog vykdant suėmimą, draudžiama žmogų kankinti, žiauriai su juo elgtis arba žeminti jo orumą.

Pareiškėjo suėmimo vykdymo Lukiškių TI-K laikotarpiu minimalūs kalinimo vietų kamerų plotui keliami reikalavimai buvo įtvirtinti Kalėjimų departamento direktoriaus 2010-05-11 įsakymo Nr. V-124 „Dėl didžiausio tardymo izoliatoriuje ir areštinėje leidžiamų laikyti asmenų skaičiaus ir minimalaus ploto, tenkančio vienam asmeniui, tardymo izoliatoriaus ir areštinės kameroje nustatymo“ (toliau – Įsakymas Nr. V-124) 1.3.1 punkte, kuriame nurodyta, jog iki Laisvės atėmimo vietų modernizavimo strategijos įgyvendinimo priemonių 2009–2017 m. plane, patvirtintame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009-09-30 nutarimu Nr. 1248, numatytų priemonių

įgyvendinimo vienam asmeniui tenkantis minimalus plotas tardymo izoliatoriaus ir areštinės kameroje negali būti mažesnis kaip 3,6 kv. m.

Pareiškėjas neginčija atsakovo atstovo nurodytų duomenų apie kartu su juo kamerose buvusių asmenų skaičių ir kamerų plotus. Teismas neturi pagrindo šiais duomenimis abejoti. Iš atsakovo atstovo pateiktų duomenų matyti, kad pareiškėjas nuo 2013-11-13 iki 2014-12-18 buvo laikomas kamerose Nr. 104, 112A, 121, 123, 262, 272, 296, 310, 312, 327, 345, 372, 374, 384. Vienam asmeniui tenkančio ploto reikalavimai pareiškėjo atžvilgiu buvo pažeisti šiais laikotarpiais: 2013-07-24, 2013-08-07 – 2013-09-25, 2013-09-28 – 2013-10-08, 2013-10-10 – 2013-10-14, 2013-10-23 – 2013-11-27, 2013-11-29 – 2013-12-08, 2013-12-10 – 2013-12-18, 2013-12-20 – 2013-12-29, 2014-01-04 – 2014-01-08, 2014-01-16 – 2014-01-26, 2014-01-29, 2014-01-31 – 2014-03-25, 2014-04-02 – 2014-04-09, 2014-04-11 – 2014-04-23, 2014-07-12 – 2014-07-20, 2014-12-12 – 2014-12-14, 2014-12-16 – 2014-12-17 (b. l. 14–16). Iš nurodytų duomenų matyti, kad pareiškėjas 152 paras buvo laikomas perpildytose kamerose, kuriose jam tenkantis plotas buvo mažesnis, nei nustatytas minimalus – jam teko nuo 1,85 iki 2,01 kv. m. ploto. Įvertinus aplinkybę, kad tenkantį plotą papildomai mažino įrengtos lovos ir kiti baldai, kad tokiomis sąlygomis jis turėjo praleisti didžiąją dalį paros laiko, pripažintina, jog pareiškėjas buvo laikomas sąlygomis, pažeidžiančiomis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 3 straipsnį, Lietuvos Respublikos Konstitucijos 21 straipsnio 3 dalį, Suėmimo vykdymo įstatymo 5 straipsnio 3 dalį, Įsakymo Nr. V-124 1.3.1 punktą. Teismas atmeta atsakovo atstovo argumentus, kad Lukiškių TI-K administracija negali įtakoti suimtųjų ir nuteistųjų atvykstančiųjų bei esančių įstaigoje skaičiaus, kaip teisiškai nereikšmingus sprendžiant klausimą dėl atsakovo veiksmų neteisėtumo.

Pareiškėjas, pateikęs reikalavimą atlyginti neturtinę žalą, kilusią dėl netinkamų kalinimo sąlygų, yra saistomas pareigos nurodyti reikšmingas kalinimo sąlygas apibūdinančias aplinkybes. Atsižvelgus į kalinamų asmenų ribotas galimybes rinkti įrodymus, paprastai iš pareiškėjo reikalaujama nurodyti tik pagrįstai detalizuotą kalinimo sąlygų apibūdinimą. Pareiškėjui aiškiai nurodžius reikšmingas kalinimo sąlygas apibūdinančias aplinkybes, pareiga pateikti reikiamus dokumentus ir kitus įrodymus apie tam tikrų reikalavimų, susijusių su sveikos ir saugios kalinimo aplinkos užtikrinimu, paprastai tenka laisvės atėmimo vietos administracijai.

Pareiškėjas nurodė, kad sanitarinis mazgas buvo įrengtas netinkamai, jame trūko privatumo. Higienos normos HN 76:2010 „Laisvės atėmimo vietos: bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“, patvirtintos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. kovo 30 d. įsakymu Nr. V-241 (redakcija, galiojusi iki 2015-11-01) (toliau – ir HN 76:2010) 21 punkte nurodoma, kad areštinių kamerų atskirose patalpose turi būti įrengtas sanitarinis mazgas; sanitariniame mazge turi būti įrengta šalto vandens tiekimo sistema; sanitariniame mazge turi būti unitazas, praustuvė, veidrodis, tualeto reikmenų spintelė (lentynėlė); sanitarinis mazgas turi turėti atskirą nuo gyvenamųjų patalpų oro šalinimo sistemą. Tardymo izoliatorių įrengimo ir eksploatavimo taisyklių, patvirtintų Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2009 m. liepos 10 d. įsakymu Nr. V-176 (redakcija, galiojusi nuo 2009-07-17 iki 2016-01-28) (toliau – Įrengimo ir eksploatavimo taisyklės) 14.5 punktas numato, kad sanitarinio mazgo patalpa turi būti atitverta nuo likusio kameros ploto ne žemesne kaip 1,5 metro aukščio pertvara ir padengta lengvai valoma, drėgmei ir dezinfekcijos medžiagoms atsparia danga. Esant galimybių, sanitarinis mazgas turi būti visiškai izoliuotas nuo likusio kameros ploto. Atsakovo atstovas atsiliepime į skundą (b. l. 19-20) nurodė, kad tualetas nuo likusios kameros ploto yra atskirtas ne žemesne kaip 1,5 m. sienele ir toks sanitarinio mazgo įrengimas atitinka HN 76:2010 reikalavimus. Teismo vertinimu, toks sanitarinio mazgo įrengimas neužtikrino visiško asmens privatumo, todėl tai laikytina pareiškėjo teisių pažeidimu, sukėlusiu jam neigiamų išgyvenimų, sietinu su atsakovo pareigos užtikrinti pareiškėjui teisę į privatumą nevykdymu, turėjusiu įtakos jo suėmimo sąlygų bloginimui.

Pareiškėjas skunde teigė, kad kamerose trūko dienos šviesos, nes langai buvo purvini, o dirbtinis apšvietimas buvo per silpnas. HN 76:2010 22 punktas nustato, kad natūralaus apšvietimo koeficientas turi būti 0,5 proc., o

mažiausia gyvenamųjų patalpų dirbtinė apšvieta turi būti 200 lx. Pagal HN 76:2010 23 punktą gyvenamosiose patalpose įrengta dirbtinė naktinė apšvieta turi būti ne mažesnė kaip 10 lx ir ne didesnė kaip 20 lx. 2014-02-27 patikrinimo aktu (b. l. 42–43) Vilniaus visuomenės sveikatos centras nustatė, kad kamerose Nr. 112A ir 121 (pareiškėjas jose buvo laikomas atitinkamai 2014-07-10 ir 2014-04-01) dirbtinė dieninė apšvieta atitinkamai siekė 340 lx ir 210 lx ir atitiko HN 76:2010 22 punkto reikalavimus. Iš 2014-01-24 patikrinimo akto (b. l. 50–53) matyti, kad kameroje Nr. 262 (pareiškėjas joje buvo laikomas 2014-04-10 – 2014-04-24) dirbtinis dieninis apšvietimas buvo 220 lx ir tai atitiko HN 76:2010 reikalavimus. 2014-05-13 patikrinimo aktu (b. l. 60–61) nustatyta, kad kameroje Nr. 272 (pareiškėjas joje buvo laikomas 2014-07-11 – 2014-07-23) dirbtinė naktinė apšvieta buvo 16 lx, ir tai atitiko HN 76:2010 23 punkto reikalavimus. Todėl teismas, įvertinęs į bylą pateiktus įrodymus, pareiškėjo teiginius dėl per silpno dirbtinio apšvietimo laiko neįrodytais. Kartu pažymėtina, kad pagal HN 76:2010 58 punktą laisvės atėmimo vietose laikomi asmenys privalo nuolat rūpintis švaros bei tvarkos palaikymu gyvenamosiose patalpose, tam tikslui jie turi būti aprūpinti švariu ir tvarkingu valymo inventoriumi. Iš atsakovo atstovo atsiliepimo, Vilniaus visuomenės sveikatos centro 2014-12-18 patikrinimo akto (b. l. 54–55) matyti, kad reikalingas inventorius Lukiškių TI-K laikomiems asmenims išduodamas, todėl pareiškėjas turėjo pats pasirūpinti kameros langų švara, kad į ją patektų dienos šviesa.

Pareiškėjas skunde teigė, kad kamerose buvo tarakonų ir kitų vabzdžių. HN 76:2010 60 punktas numato, kad laisvės atėmimo vietose neturi būti graužikų ir buitinių parazitų. Esant reikalui laisvės atėmimo vietų administracija privalo organizuoti profilaktinį aplinkos kenksmingumo pašalinimą (dezinfekciją, dezinsekciją deratizaciją), kurį teisės akto nustatyta tvarka atlieka asmenys, turintys visuomenės sveikatos priežiūros veiklos licenciją verstis privalomojo profilaktinio aplinkos kenksmingumo pašalinimo veikla. Informacija apie profilaktinį aplinkos kenksmingumo pašalinimą registruojama laisvės atėmimo vietų administracijos nustatyta tvarka. Byloje esantis Vilniaus visuomenės sveikatos centro 2014-06-04 patikrinimo aktas (b. l. 46–47) įrodo, kad kamerose Nr. 112A ir 121 (pareiškėjas jose buvo laikomas atitinkamai 2014-07-10 ir 2014-04-01) HN 76:2010 pažeidimų nenustatyta, atlikti dezinsekcijos, deratizacijos darbai registruojami. Į bylą pateiktos sutartys su deratizacijos ir dezinsekcijos paslaugas teikiančiomis įmonėmis (b. l. 62–68) taip pat įrodo, kad Lukiškių TI-K tinkamai vykdo HN 76:2010 60 punkto reikalavimus, todėl pareiškėjo skundo teiginiai šiuo aspektu atmestini kaip neįrodyti.

Pareiškėjas skunde teigė, kad Lukiškių TI-K kamerose nebuvo įrengta tinkamo stalo, prie kurio užtektų vietos atsisėsti visiems kameroje laikomiems asmenims, dėl to tekdavo valgyti atsistojus ir atšalusį maistą, taip pat nebuvo įrengta spintelių daiktams susidėti. Įrengimo ir eksploatavimo taisyklių 14.6-14.8 punktuose nustatyta, kad gyvenamojoje kameroje turi būti stalas ir taburetės (suoliukai), po lova gali būti įrengiama dėžė asmeniniams daiktams sudėti, viena spintelė arba sieninė lentyna dviem suimtiesiems knygoms ir daiktams susidėti, spintelė arba lentyna maisto produktams laikyti. Atsakovo atstovo atsiliepime į skundą nurodyta, jog visose Lukiškių TI-K kamerose yra įrengtos taburetės (suoliukai), stalai, lentynos maisto produktams ir higienos priemonėms sudėti. Lukiškių TI-K Ūkio skyriaus pažyma (b. l. 27) patvirtina, kad kamerose, kuriose pareiškėjas buvo laikomas, buvo įrengta po stalą, kurio matmenys apie 0,6 m x 0,5 m., 2 kėdutės arba 2 atitinkamo dydžio suolai, lentyna maisto produktams laikyti, kadangi spintelės nuolat gadinamos ir laužomos, jos išduodamos pagal laikomų asmenų skaičių kamerose – 1 spintelė dviems asmenims. Atsakovo atstovas atsiliepime teigia, kad nedidelėse kamerose nėra galimybės įrengti didelio stalo, standartinės kamerose įrengti stalai su dviem prisukamomis kėdutėmis; kamerose, kuriose apgyvendinti keturi asmenys, visi gali valgyti vienu metu atsisėdę – dviese prie stalo ir dviese ant lovų, vietoje stalo naudodamiesi spintele. Teismas konstatuoja, kad stalai ir kėdės (suolai arba taburetės) kamerose, kuriose buvo laikomas pareiškėjas, buvo įrengti, tačiau atsižvelgiant į tai, kad pareiškėjas kamerose dažnai buvo laikomas dar su 2-3 asmenimis pripažįsta, kad jis, atsižvelgiant į mažą stalo dydį, ne visada turėjo galimybę prie jo pavalgyti, o tai laikytina jo suėmimo sąlygų bloginimu. Kita vertus, nėra pagrindo pripažinti Įrengimo ir eksploatavimo taisyklių 14.7 punkto pažeidimo, kadangi kamerose spintelės buvo įrengtos, pareiškėjas jo laikymo Lukiškių TI-K metu dėl to nusiskundimų nereiškė, todėl negalima konstatuoti pareiškėjo

teisių pažeidimo šiuo aspektu.

Pareiškėjas skunde teigė, kad neturėjo galimybės išsiplauti drabužių. HN 76:2010 64 punktas numato, kad laisvės atėmimo vietų veikiančiose skalbyklose turi būti sudarytos sąlygos skalbti ir džiovinti asmeninius apatinius ir viršutinius drabužius. Lukiškių TI-K Ūkio skyriaus pažyma (b. l. 27) įrodo, kad nuteistieji ne rečiau kaip kartą per savaitę gauna išskalbtą patalynę ir apatinius drabužius; valdiška patalynė, asmeninė patalynė, asmeniniai apatiniai drabužiai skalbiami nemokamai kartą per savaitę, iš skalbyklos grąžinami tą pačią dieną jau sausi. Asmeninių viršutinių drabužių skalbimo mokama paslauga asmenys, laikomi Lukiškių TI-K, gali pasinaudoti ne rečiau kaip kartą per savaitę, o neturintiems pinigų viršutiniai drabužiai yra skalbiami nemokamai kartą per du mėnesius. Todėl teismas atmeta pareiškėjo teiginius dėl jam nesudarytos galimybės išsiplauti drabužių kaip neįrodytus.

Pareiškėjas skunde taip pat teigė, kad kamerose buvo šalta, nebuvo ventiliacijos, iš sanitarinio mazgo sklido nemalonus kvapas. HN 76:2010 26 punktas nustato, kad kamerų temperatūra šiltuoju laikotarpiu turi būti 18–28 °C, šaltuoju 18-22 °C. HN 76:2010 24 punktas numato, kad gyvenamosios patalpos turi būti vėdinamos per langus, išskyrus patalpas, kuriose veikia mechaninė patalpų vėdinimo ar kondicionavimo sistema. Į bylą pateikti Vilniaus visuomenės sveikatos centro patikrinimo aktai paneigia šias pareiškėjo nurodytas aplinkybes. Iš 2013-12-18 patikrinimo akto (b. l. 30–33) matyti, kad kameroje Nr. 104 (pareiškėjas joje buvo 2014-01-15) oro temperatūra buvo 18 °C, kameroje Nr. 372 (pareiškėjas joje buvo 2013-12-31 – 2014-01-03) – 18,3 °C ir tai atitiko HN 76:2010 26 punkto reikalavimus. Šiose kamerose buvo įrengti langai, kameros buvo vėdinamos natūraliai – per atidaromus langus ir tai atitiko HN 76:2010 24 punkto reikalavimus. Iš 2014-02-27 patikrinimo akto (b. l. 42–43) matyti, kad kameroje Nr. 374 (pareiškėjas joje buvo laikomas nuo 2014-01-16 – 2014-01-27) temperatūra siekė 18,2 °C, kamera buvo vėdinama per langą ir HN 76:2010 24 ir 26 punktų reikalavimų pažeidimų nenustatyta. 2014-09-11 patikrinimo aktu (b. l. 48–49) nustatyta, kad kameroje Nr. 262 oro temperatūra buvo 18,5 °C, kamera buvo vėdinama natūraliai per langą, todėl atitiko HN 76:2010 24 ir 26 punktų reikalavimus ir nustatytos aplinkybės nesudaro pagrindo konstatuoti pareiškėjo teisių pažeidimų dėl netinkamos temperatūros ir ventiliacijos. Vertinant pareiškėjo teiginius dėl nemalonaus kvapo iš sanitarinio mazgo pažymėtina, kad HN 76:2010 58 punktas nustato laisvės atėmimo vietose laikomiems asmenims pareigą nuolat rūpintis švaros bei tvarkos palaikymu gyvenamosiose patalpose. Iš atsakovo atstovo atsiliepimo, Vilniaus visuomenės sveikatos centro 2014-12-18 (b. l. 54–55) patikrinimo akto matyti, kad reikalingas inventorius Lukiškių TI-K laikomiems asmenims išduodamas, todėl pareiškėjas turėjo pats pasirūpinti kameros sanitarinio mazgo švara, kad iš jo nesklistų nemalonus kvapas. Kamerose taip pat esant teisės aktus atitinkančiai ventiliacijai, pareiškėjo teiginiai dėl jo teisių pažeidimų esant nemaloniam kvapui atmestini kaip nepagrįsti.

Pareiškėjas skunde nurodė, kad kamerose nebuvo įrengta pareigūnų iškvietimo mygtukų. Tardymo izoliatorių įrengimo ir eksploatavimo taisyklių 14.4. papunktyje nustatyta, kad kameroje turi būti įrengta vidinio ryšio sistema (pasikalbėjimo moduliai ir radijas, mobiliojo ryšio telefonų aptikimas, aliarminis iškvietimas). Atsakovo atstovas į bylą nepateikė duomenų apie šias pareiškėjo skunde nurodytas aplinkybes. Pareiškėjas nenurodė kokiu aspektu aliarminio iškvietimo neįrengimas sukėlė jam neturtinę žalą. Byloje nėra duomenų, kad pareiškėjas būtų susidūręs su grėsme, kurios būtų buvę galima išvengti pasinaudojus aliarminiu iškvietimu ar dėl to patyręs kitokių nepatogumų. Pareiškėjas nepateikė duomenų apie jam pavojingas aplinkybes, kurios jo laikymo metu Lukiškių TI-K vertė pasinaudoti aliarminiu iškvietimu, byloje nėra duomenų, kad jis dėl šių aplinkybių su skundais ar prašymais būtų kreipęsis į Lukiškių TI-K administraciją. Todėl, nors teisės aktų reikalavimas nebuvo įgyvendintas, nėra pagrindo pripažinti, kad dėl aliarminio iškvietimo neįrengimo pareiškėjas patyrė išgyvenimus, galinčius būti pagrindu neturtinei žalai atlyginti.

Apibendrindamas byloje nustatytas aplinkybes, teismas konstatuoja, kad laikymo Lukiškių TI-K metu pareiškėjui teko itin mažas plotas, kamerų plotą papildomai mažino jose esantys baldai. Nors pareiškėjui buvo sudaryta

galimybė pasivaikščioti vieną valandą gryname ore, tačiau likusį paros laiką, iš viso 152 paras per jo laikymo Lukiškių TI-K laikotarpį, jis turėdavo praleisti perpildytose kamerose. Pareiškėjui nebuvo užtikrinamas privatumas naudojantis sanitariniais įrenginiais, ne visuomet turėjo galimybę pavalgyti sėdėdamas prie stalo. Todėl teismas konstatuoja, kad pareiškėjas Lukiškių TI-K buvo laikomas sąlygomis, pažeidžiančiomis Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 3 straipsnį, Lietuvos Respublikos Konstitucijos 21 straipsnio 3 dalį ir Suėmimo vykdymo įstatymo 5 straipsnio 3 dalį. Konstatuotina, kad dėl suėmimo sąlygų visumos jis patyrė neigiamo pobūdžio išgyvenimus, nepatogumus, kurių nebūtų patyręs, jei būtų laikomas tinkamomis sąlygomis, t. y. neturtinę žalą, todėl kyla atsakovo civilinė atsakomybė. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) praktikoje nuosekliai laikomasi pozicijos, kad asmuo, kuris yra kalinamas nepriimtinomis sąlygomis, paprastai patiria neturtinę žalą, kaip ji yra apibrėžta CK 6.250 straipsnio 1 dalyje (LVAT nutartis administracinėje byloje Nr. A662-2009/2013, 2013 m. gruodžio 4 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A525-1946/2013; 2008 m. gruodžio 2 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A143-1966/2008 ir kt.).

CK 6.250 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas nebaigtinis kriterijų, į kuriuos atsižvelgiama nustatant neturtinės žalos dydį, sąrašas: žalos pasekmės, žalą padariusio asmens kaltė, jo turtinė padėtis, padarytos turtinės žalos dydis, sąžiningumo, teisingumo ir protingumo kriterijai. Pagal suformuotą teismų praktiką, neturtinę žalą patyręs asmuo turi pateikti teismui kuo daugiau ir kuo svarbesnių žalos dydžiui nustatyti reikšmingų kriterijų (LVAT 2013-04-16 nutartis administracinėje byloje Nr. A502-107/2013).

Nagrinėjamu atveju teismas, nustatydamas priteistinos neturtinės žalos dydį, atsižvelgia į pakankamai ilgą pažeidimų trukmę ir pobūdį, į tai, kad kamerų perpildymas buvo žymus ir nuolatinio pobūdžio, tai, kad pareiškėjas ne visuomet buvo laikomas sąlygomis, atitinkančiomis higienos normų reikalavimus. Tačiau pareiškėjas teismui nepateikė duomenų, kad tokie pažeidimai lėmė ilgalaikes, nepataisomas pasekmes. Teismas neturi pagrindo spręsti, kad pareiškėjo teisės buvo pažeistos dėl sąmoningo Lukiškių TI-K elgesio jo atžvilgiu, siekio išskirti jį iš kitų įstaigoje laikomų asmenų. Priešingai, atsakovo atstovas nurodė, kad esant perpildytoms kameroms buvo stengiamasi, kad suimtieji ir nuteistieji tokiomis sąlygomis būtų laikomi kuo trumpesnį laiką, t. y., atsiradus galimybei, perkeliami į laisvesnes kameras, asmenims suteikiama teisė pasivaikščioti gryname ore, lankytis bibliotekoje, koplyčioje, socialinės reabilitacijos specialistų teikiamomis paslaugomis. Esant tokioms aplinkybėms, pareiškėjo patirtus neigiamus išgyvenimus vertinti pareiškėjo nurodoma 10 000 Eur suma nėra pagrindo, nes ji akivaizdžiai neadekvati pareiškėjo patirtiems neturtiniams praradimams. Ženkliai mažesnės neturtinės žalos atlyginimo sumos teismų praktikoje paprastai priteisiamos esant intensyvesniems (objektyviąja prasme) neigiamiems veiksniams.

Nagrinėjamu atveju teismas, atsižvelgęs į naujausią teismų praktiką panašiose faktinėmis aplinkybėmis bylose (pvz., LVAT 2016 m. sausio 11 d. nutartimi administracinėje byloje Nr. A-3997-602/2016 pareiškėjui priteisė 2 300 Eur neturtinės žalos atlyginimą, kai pareiškėjas buvo laikomas perpildytose kamerose 266 paras ir 20 dienų ne visą parą, 2016 m. sausio 18 d. nutartimi administracinėje byloje Nr. A-848-520/2016 pareiškėjui priteisė 1 100 Eur neturtinės žalos atlyginimą, kai pareiškėjas buvo laikomas perpildytose kamerose 119 parų), įvertinęs minėtų reikšmingų aplinkybių visumą, sąžiningumo, teisingumo ir protingumo kriterijus, Lietuvoje egzistuojančias ekonomines, darbo užmokesčio bei pragyvenimo sąlygas, konstatuoja, kad pareiškėjo patirtą neturtinę žalą teisingai atlygins 1 400 Eur sumos priteisimas.

Rezoliucinė dalis

Teismas, vadovaudamasis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 85–87 straipsniais, 88 straipsnio 1, 5 punktais,

nusprendžia:

pareiškėjo Č. S. (Č. S.) skundą tenkinti iš dalies.

Priteisti Č. S. (Č. S.) (a. k. (duomenys neskelbtini) iš Lietuvos valstybės, atstovaujamos Lukiškių tardymo izoliatoriaus-kalėjimo, 1 400 Eur (vieną tūkstantį keturis šimtus eurų) neturtinės žalos atlyginimą.

Likusią skundo dalį atmesti.

Sprendimas per 14 dienų nuo jo paskelbimo dienos apeliacine tvarka gali būti skundžiamas Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui, apeliacinį skundą paduodant šiam teismui tiesiogiai arba per Vilniaus apygardos administracinį teismą.

Teisėjas Marius Bajoras